לאו למעוטי חיבת הקדש לא חד בטומאת מת וחד בטומאת שרץ וצריכי דאי אשמעינן טומאת מת התם הוא דבעי הכשר משום דלא מטמא בכעדשה אבל שרץ דמטמא בכעדשה אימא לא ליבעי הכשר ואי אשמעינן שרץ משום דלא מטמא טומאת שבעה אבל מת דמטמא טומאת שבעה אימא לא ליבעי הכשר צריכא מתיב רב יוסף רבי שמעון אומר הוכשרו בשחיטה הוכשרו ואפילו למימני בהו ראשון ושני אמאי והא לאו אוכל הבא במים הוא א"ל אביי עשאוהו כהכשר מים מדרבנן אמר רבי זירא ת"ש [א]הבוצר לגת [א]שמאי אומר הוכשר הלל אומר לא הוכשר ושתיק ליה הלל לשמאי אמאי והא לאו אוכל הבא במים הוא אמר ליה אביי עשאוהו כהכשר מים מדרבנן א"ל רב יוסף אמינא לך אנא הוכשרו בשחיטה ואת אמרת לי עשאוהו כהכשר מים ואמר לך רבי זירא ואמרת ליה עשאוהו כהכשר מים לר"ש בן לקיש נמי עשאוהו כהכשר מים אמר ליה אטו ר' שמעון בן לקיש לתלות קמיבעיא ליה כי קא מיבעיא ליה לשרוף מכלל דחיבת הקדש דאורייתא מנא לן אילימא מדכתיב [1]והבשר אשר יגע בכל טמא האי בשר דאתכשר במאי אילימא דאתכשר בדם [ב]והאמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן מנין לדם קדשים שאינו מכשיר שנאמר [2]לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים דם הנשפך כמים מכשיר שאינו נשפך כמים אינו מכשיר אלא דאיתכשר במשקי בית מטבחיא והא [ג]א"ר יוסי ברבי חנינא [ב]משקי בית מטבחיא לא דיין שהן דכן אלא שאין מכשירין וכי תימא תרגמא אדם והא משקי קאמר אלא לאו דאתכשר בחבת הקדש ודלמא כדרב יהודה אמר שמואל [ד]דאמר רב יהודה אמר שמואל כגון [ג]שהיתה לו פרה של זבחי שלמים והעבירה בנחל שחטה ועדיין משקה טופח עליה אלא מסיפא [ה]והבשר [ד]לרבות עצים ולבונה עצים ולבונה בני אכילה נינהו אלא חבת הקדש מכשרא להו ומשויא להו אוכל הכא נמי [ו]חבת הקדש מכשרתה
מאי

לאו למעוטי חיבת הקדש. דלא הוי כהכשר מים ממש: וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו וגו' (ויקרא יא) משתעי בשרצים ואשמועינן דלא מטמא אוכל אלא בהכשר ומכל האוכל (שם) אתא [א]לאתויי בטומאת מת ואע"ג דבפרשת שרצים כתיב אם אינו ענין להם תנהו ענין לטומאת מת: **ואפי' למימני ביה ראשון ושני.** דהא מתני' בחולין אוקימנא בשמעתין קמייתא[ו] ובחולין ליכא משום איפסולי גופה לאיתסורי באכילה: **והא לאו אוכל הבא במים הוא.** ואפ"ה מנינן והוא הדין לחיבת הקדש בקדשים: **מדרבנן.** ולא שרפינן עלה תרומה וקדשים אם נגעו בה: **שמאי אומר הוכשר.** דאע"ג דלא ניחא ליה במשקה היוצא מהם דהא לאיבוד אזלי גזרינן לה ביציאות שבת (שבת דף יז.) [ב]שמא יבצרנו בקופות מזופפות: **הא לאו אוכל הבא במים הוא.** דהא בהאי משקה לא ניחא ליה: **א"ל רב יוסף לאביי אמינא לך אנא.** לעיל למיפשט בעיא דריש לקיש ולאותביה לר' אלעזר מהוכשרו בשחיטה: **ואמרת לי.** דהאי הוכשר מדרבנן הוא: **ואמר לך ר' זירא.** מהבוצר לגת ושנית ליה נמי מדרבנן: **לריש לקיש נמי.** למימני ביה ראשון ושני מיהא מדרבנן: **לתלות קמיבעיא ליה.** אי תלינן אי לא תלינן פשיטא ליה לריש לקיש דלענין [ג]איתסרי באכילה מנינא ביה ראשון ושני מיהא מדרבנן: **כי קמיבעיא ליה לשרוף.** אי מנינא ביה ראשון ושני מדאורייתא לשרוף [ד]תרומה או קדש אחר שנגע בה: ופרכינן **מכלל.** דהא פשיטא ליה לריש לקיש לענין איפסולי גופיה דהוי הכשר מדאורייתא ושרפינן ליה ובנוגע בו הוא דמספקא ליה: **והבשר אשר יגע.** בקדשים כתיב: **במשקי בי מטבחיא.** במים שרחצו בהן הבשר בבית המטבחים בעזרה: **לא דיין שהן דכן.** [ה]שאין מטמאין כדאמרינן בפסחים (טז.) גבי עדותו של יוסי בן יועזר: **וכי תימא תרגמא.** להא דרבי יוסי ב"ר חנינא דאמר אין מכשירין: **אדם.** משום דאמרן דאין נשפך כמים: **של זבחי שלמים.** משום תרתי מילי נקט זבחי שלמים חדא דקרא בשלמים קאי ועוד דכיון דבשר שלמים ועורן לבעלים טרח בהו להיות יפין ומעבירן בנהר סמוך לשחיטתן שיהו נוחין להפשיט כדאמרינן בפרק משילין פירות (ביצה דף מ.) משקין ושוחטין את הבייתות ואמרינן התם דאורח ארעא לאשקויי משום סירכא דמשכא: **טופח עליה.** ונופל מן העור לבשר: **והבשר.** כל טהור וגו' (ויקרא ז) והאי והבשר יתירא הוא דהא רישיה דקרא בבשר משתעי: **לרבות עצים ולבונה.** לקבל טומאת אוכלין: **הכא נמי.** כל קדשים שלא הוכשרו כגון לגריד של מנחות. אלמא חיבת הקדש דאורייתא ושורפין עליה וקמיבעיא ליה לריש לקיש:
מאי

חד במת וחד בשרץ וצריכי. וה"ה דהוה מצי למימר חד בנבלה וחד בשרץ וצריכי דנבלה חמירא משרץ לענין משא ושרץ חמור מנבלה דשיעורו בכעדשה אבל ק"ק במת דמטמא טומאת ז' מנא לן דבעי הכשר כיון דליכא לאוקמי אידך קרא בנבלה ואומר הר"י דכיון דתרוייהו בשרץ כתיבי איכא לאוקומי באם אינו ענין לכל הטומאות וא"ת נילף מת ושרץ מהדדי בגזירה שוה דבגד ועור כדילפינן בפ' במה אשה (שבת דף סד.) לענין קילקי [ו] ושק וי"ל דלא ילפינן מבגד ועור אלא לענין בגד דחשוב בגד בזה כמו זה אבל לענין הכשר לא שייך למילף בגזירה שוה זו ובפ"ק דפסחים (ד' טז.) מייתי עוד קרא שלישי וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא ומאי יטמא הכשר ומפרש חד בתלושין וחד במחוברין וצריכי ואין צריך למת ושרץ לכל חד וחד תרי קראי משום תלושין ומחוברין דכיון דגלי קרא בחד דאין חילוק בין תלושין למחוברים ה"ה באידך: **ואי** אשמעינן במת כו'. לא היה צריך לצריכותא זו דקראי בשרץ כתיב אלא אורחא דגמרא לפרש כאילו חד במת נהדיא כיון שמוצא לעשות צריכותא בתרוייהו[ז]: **מתיב** רב יוסף רבי שמעון אומר הוכשרו בשחיטה. [ז] מדרבנן לא פריך דאמרי דם מכשיר דהכשר דם חשוב כהכשר מים ויין שהכל משקה וא"ת אם כן מאי פריך מהבוצר לגת הא התם נמי הוה טעמא כאילו הוכשר ביין כדמפרש בפ"ק דשבת (דף יז.) שמא יבצרנו בקופות מזופפות וי"ל דהכי [ח] קאמר כיון דמדאורייתא לא אשכחנא הכשר בלא משקה בבוצר לגת דאזיל לאיבוד ולא חשיב משקה לא הוה להו לרבנן למגזר שמא יבצרנו כו' אבל אם אשכחנא מדאורייתא הכשר בלא משקה בשום מקום ניחא: **אלא** שאין מכשירין. הוה מצי למימר דאיתכשר במים מחוברין דטעמא דרבי יוסי ב"ר חנינא דאמר משקי בי מטבחיא אין מכשירין משום דהוו תלושין וקסבר דתלושין לא מכשרי מדאורייתא דדריש כל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא כמ"ד בפ"ק דפסחים (דף טז.) יטמא ממש וליכא אלא חד קרא בהכשר ומסתבר ליה לאוקמא במחוברין טפי מבתלושין ובעזרה אוקמי אדאורייתא: **וכי** תימא תרגמא אדם והא משקי קאמר. עיקר דיוקא [ט][לאו] מדקתני משקי ביו"ד דמנא לן דלמא כתיבא משקה בה"א אלא אדכן סמיך דמשמע לשון רבים וגבי מחט שנמצאת בבשר בסוף פ"ק דפסחים (דף כ.)[ט] נמי לא בעי לשנויי תרגמא אדם משום הך פירכא אבל התם לעיל (טז.) בההוא פירקא משני תרגמא אדם ולא חייש אהך קושיא [ט] ומפרש משקין דעלמא כמו בפרק האומר בקדושין (דף סד.) דאמר מאי בוגרות בוגרות דעלמא: **ועדיין** משקה טופח עליה. פירש הקונטרס ונופל מן העור לבשר וקשיא לפירושו דאם כן הוו תלושין ושמואל סבר בפ"ק דפסחים (דף טז.) דתלושין לא מכשרי דהא דריש יטמא יטמא ממש וליכא אלא חד קרא בהכשר ואין לומר דלשמואל נפקי תלושין ומחוברין מחד קרא[י] דלא משמע הכי מדנקט והעבירה בנהר וי"ל דע"י העור הבשר הוכשרה דע"כ לא פליגי בריש העור והרוטב (לקמן קיח:) אלא ביש יד להכשר אבל ביש שומר להכשר כ"ע מודו דהיינו מחוברין דבשעת דיבוקן בעור הוו מחוברין: **והבשר** לרבות עצים ולבונה. [יא] תימה מנא לן דאתא לרבות עצים ולבונה דלמא לבשר דוקא אתי דמהני ליה חבת הקדש ולא בעי הכשר: **עצים** ולבונה בני אכילה נינהו אלא חבת הקדש כו'. וא"ת ומשקי בית המטבחיים אמאי דכן כגון [י]יין ושמן לתכשרי בחבת הקדש להיות אוכל כמו עצים ולבונה וי"ל דחבת הקדש מהני מוהכשר לשווי אוכל מידי דדמי לאוכל כגון עצים ולבונה שהוא דבר עב וקשה כעין אוכל אבל לשווי משקה אוכל מוהכשר לא מהניא חבת הקדש:
כי

עין משפט
נר מצוה

קח א מיי' פי"א מהל' טומאת אוכלין הל"א:
קט ב מיי' שם פ"י הלכה טו:
קי ג מיי' שם הלכה ח:
קיא ד מיי' פ"ו מהל' איסורי מזבח הלכה ח:

מסורת הש"ס

א) ע"ז לט: שבת טו. יז., ב) [לעיל לג.] פסחים טז. [ודף כ.] ודף כג:, ג) פסחים טז. כ., ד) [שם כ.], ה) [פסחים כד: לה. זבחים לד. מו:], ו) [לעיל לג.], ז) [וע"ע תוס' שבת מ: ד"ה ואין], ח) ר"מ, ט) [וע"ע תוס' ד"ה לא דיין], י) נ"ל בים, כ) נ"ל דם ומים.

◆

תורה אור השלם

1. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז יט
2. לֹא תֹּאכְלֶנּוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם: דברים יב כד

◆

מוסף רש"י

הבוצר לגת. לדרכן בגת ולעשות מהן יין (ע"ז לט:). הבוצר ענבים לדרכן בגת, דאילו הבוצר לאוכלן מקודם משקה היוצא מהם אין מכשירים דלא ניחא ליה (שבת טו.). הוכשר. לענין טומאה במשקה הנוטף הואיל ולכך הן עומדין ניחא ליה במאי דנפיק מינייהו (ע"ז שם). הוכשרו ביין הנדלף מהן על גביהן ואע"ג דאזיל לאיבוד לארץ בשעת מן הסלים, גזירה שמא יבצרנו בקופות מזופפות כדמפרש לקמיה (שבת שם). לדם קדשים שאינו מכשיר. אם נפל על זרעים (לעיל לג.). דם הנשפך כמים. הוי כמים ומכשיר (שם). דם חולין שאין חשין לקבלו בכלי מכשיר, דאיתקש למים, אבל דם קדשים מתקבל בכלי וצריך ממנו למזבח ואינו נשפך לאיבוד כמים, אינו מכשיר דלא איתקש למים (פסחים טז.). והבשר. והבשר כל טהור יאכל בשר וגו' (ויקרא ז) יו"ד יתירה, לרבות עצים ולבונה. של קודש לטומאה, וקאי אדלעיל והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל והבשר (פסחים לה.). לחיבת הקודש מכשרתן לטומאת אוכלה ואע"ג דלאו בני אכילה נינהו (זבחים לד:) דעצי המערכה מקבלים טומאה מדרבנן היא משום חיבת הקודש, דקרא אסמכתא בעלמא, דהא עצים בעלמא לא מקבלי טומאה (מנחות כא. וקב:).

◆

שיטה מקובצת

א] ומכל האוכל אתא לאורויי בטומאת מת ואע"ג: ב] ביציאות שבת משום גזרה שמא יבצרנו בקופות: ג] דלענין איתסורי באכילה מנינן: ד] ושני מדאורייתא לשרוף עליה תרומה או קדש אחר שנגע ביה הס"ד ומה"ד ופרכי' מכלל דהא דפשיטא ליה וכו': ה] שהן דכן שאין מיטמאין. נ"ב בקצת פירושים כ"י שאינם מטמאין וכו': ו] לענין קלקי וחבק: ז] בשחיטה מדרבנן לא פריך דאמרי דם מכשיר דהכשר דם חשוב כהכשר מים כיון שהכל משקה: ח] וי"ל דהכי פריך כיון דמדאורייתא' לא אשכחנ': ט] ויפרש משקין ודכן דעלמא כמו בפ' האומר בקדושין דמשני מאי בוגרות: י] ואין לומר דלשמואל נפקי תלושין ומחוברין מחד קרא מדנקט והעבירה בנהר וע"ל דע"י העור הבשר הוכשר דע"כ ל"פ בריש העור והרוטב אלא ביש יד להכשר אבל ביש שומר להכשר כ"ע מודו והיינו מחוברין: יא] תימה מנלן דאתא לרבות עצים וכו' וכן וא"ת משקה בית המטבחיים אמאי נ"ב ע"י תוס' זבחים דף לג ע"ב:

◆

רבינו גרשום

א"ל רב יוסף לאביי אמינא לך אנא מר' שמעון ואמרת לי עשאוהו כהכשר מים דרבנן אמר לך ר' זירא כו'. כלומר ר' זירא הביא לך ראיה מהבוצר לגת ואמרת ליה עשאוהו כהכשר מים מדרבנן: א"ל אטו ריש לקיש להלות קא מיבעיא ליה. כלומר אטו מיבעי' ליה לר' שמעון בן לקיש אי מוכשר מדרבנן דאם נטמא דלא אוכלין ולא שורפין: כי קא מבעיא ליה לשרוף. דאי נטמא ונגע בו קדש שריגו לשרוף: ואלא דאיתכשר במשקי בית מטבחיא. כלומר באותן מים שמדיחין אותו בעזרה: והאמר ר' יוסי משקי בית מטבחיא כו' כלומר דלא גזרו (על הכל) טומאה במשקה בית מטבחיא בעזרה אלו הן משקה בית מטבחיא הדם והמים: אלא דאיתכשר בחיבת הקדש. כלומר מהא מפיק ליה [דחיבת הקודש] מדאורייתא והבשר אשר יגע בכל